

Ved «Stykket» — Bymarka

J. Geelmuyden

HYDDA AV SNÖ

NÅGRA SYNSPUNKTER PÅ SNÖBIVACKPROBLEMET

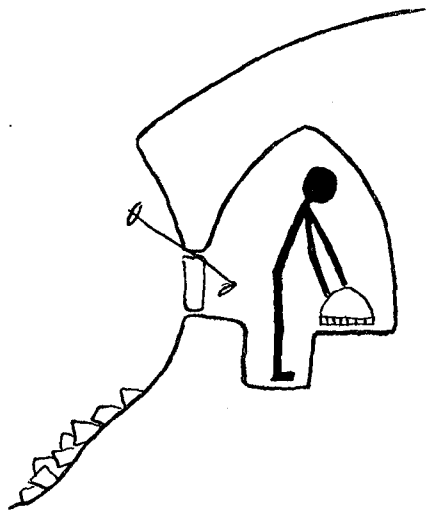
*Av Skid- och Friluftsförbundet
kapten Gösta Frohm.*

Jotunheimen — vilket eldorado för en fjällentusiast. Påsktid, glödande, slösande sol, ett idealiskt skidföre och glada, hjälpsamma färdkamrater. Man kan uppleva fjällen på många olika sätt. Dagsutflykter från en fjällstation eller långtur mellan stugor torde vara de vanligaste. Men får man ut den rätta valutan på så sätt? Inte helt! För verkliga finsmakare har en ny något extrem form av fjällturer börjat bli mer och mer populär — fjällturer utan stuga — förläggning i snöbivack, som under vissa omständigheter kan ge mer.

Den interskandinaviska expeditionen till Jotunheimen 1950 hade samlats i Vinstra och sedan med beltebil kommit till Memurubu för att med pulka fortsätta in i fjällområdet. Vi ville bo bland glaciärer och toppar. Första lägerbivacken byggde vi strax söder om Memurubreen. Hård snö, nästan för hård bemästrade vi med våra goda spadar och en okuvlig energi.

Grotta.

Kan man verkligen trivas i en hydda av snö? 0° temperatur, en varm sovsäck (dubbel), pulkan med renhud som underlag, ett spritkök att laga mat på, huvudsakligen vacuumtorkad proviant och vi ha mer än 0°, ty då blir bivacken fuktig, det börjar droppa från taket och mycket av trevnaden försvinner. Vanliga stearinljus i nischer gav ett nästan kyrkligt intryck av interiören, där snökristaller återspeglade och spred en varm trivsamt stämning i grottan. I de rymliga bivackerna kunde vi umgås med varandra, hälsa på och

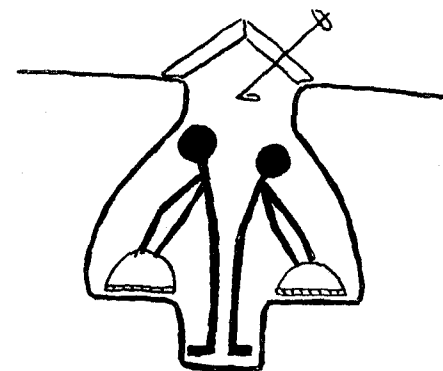

Grotta — stav markerar
ventilasjonshål

avsmaka alla rätter som tillagades. Allt smakade bra, undra på det, när vi grävt i 4 timmar. 3 timmar brukar räcka under normala förhållanden. Dels var många ovane vid snöbivackbygge, dels var snön ovanligt hårt packad, dels hade vi bestämt oss för att bygga denna bivacktyp första gången. Med enbart vana byggare hade vi säkert valt snöhydda (igloo) i stället. Det är rätt arbetsamt att bygga snöbivack men man får stanna kvar i fjället, se den vackra solnedgången uppe från rätt plats, se soluppgången också från rätt ställe. Man kan aldrig jämföra upplevelsen av fjället där ute och vistelsen inne i fjällstugan. Men det krävs en stabilare utrustning och en säker kännedom om snöbivackbygge. Man är rustad för att ordna läger ute i snön, trivas och kunna vila ut för att vara i form näste dag. Det är stor skillnad på detta och nödbivackering, när man med bristfällig utrustning försöker gräva ett skydd i snön för att kanske kunna rädda livet undan snöstormen.

Från den plats vi valt för snöbivack, hade vi ett utomordentligt bra utgångsläge för att utan större ansträngning och efter en kort tur komma upp på någon av Memurutindans eller Heillstugutindans 2000 m. toppar. Kan man önska sig bättre?

Nästa bivackplats blev i ravinen norr om Heillstugubreen. Även

Grop

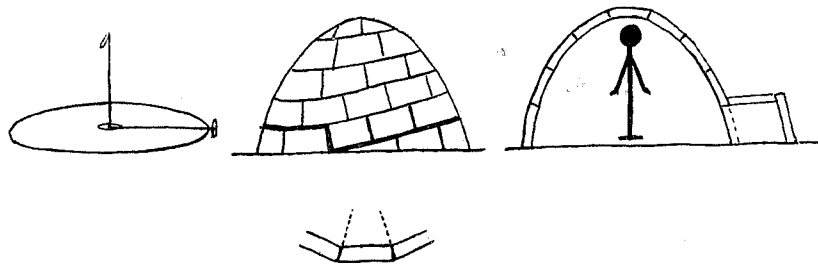
där byggde vi grotta. Denna gång på något över 3 timmar. För att emellertid komma in i alla olika typer av bivacker ordnade vi en övningsgrävning. En bra snöspade att skotta med och en snökniv är nödvändiga redskap, om man skall hinna utföra bygget inom rimlig tid. De relativt långa tiderna bero på att vi eftersträvade store bivacker och avsåg att ligga kvar i samma bivack flera nätter. Bivacker som man inte stannar i mer än en natt bygger man som regel på 1—1½ timme.

Gropen.

Från arbetshålet uppe på snöen 1 × 1 m vidgas utrymmet nedåt så att tillräcklig plats erhålles. Arbetshålet kan täckas med stora snöblock på högkant lutade mot varandra, s.k. kyrktak, eller också kan täckning göras med vindsäck (säck av tunn poplin 1,6 × 2 m) och förankras med snöblock. Inom 1 timme bör bivacken vara färdig att tas i bruk.

Hyddan (Igloo).

För den som har sinne för byggnadsteknik måste det vara ett nöje att bygga igloo. Sedan man gjort bottenvarvet och skurit ned «gängen» sker byggandet hela tiden i uppförsbacke och med blocken lutande innåt, varigenom bivacken skruvar ihop sig så att man slutligen kan lägga på takblocket. Ståhöjd är eftersträvans-

Snöhydda (Igloo) — Detalj av blockens placering och skärning

värd. Nybörjare har som regel svårt att få den rätta lutningen på blocken, igloon blir högre och högre utan svängning inåt. Den blir så småningom till byggarnas förtvivlan ett snötorn.

Varianter och kombinationer.

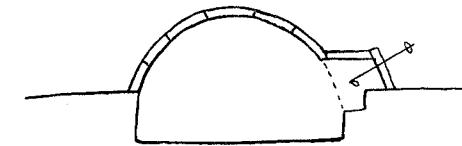
En av de bästa kombinationerna är grotta där arbetshålet göres i överkant av hängdrivan och framåt som ett dike. Öppningen på övre sidan av drivan täcks med «kyrktak». Denna bivack går som regel snabbt att bygga.

En annan god kombination är hydda och grop. Man bygger en liten hydda och gräver ut den invändigt. I synnerhet i dåligt väder är ett sådant förfaringssätt att rekommendera.

Genom att utnyttja möjligheterna av att bo i snö kan man uppsöka och stanna i Nordens stora vildmarker, Sarek, Sulitelma, Jotunheimen och Oxtinderna med sina vackra 2000 m toppar. Om man har erforderlig utrustning för bivacktekniken och dessutom har det rätta sinnelaget, får man där uppleva fjället på ett sätt som aldrig tidigare.

Riskerna i snöbivack.

Helt fritt från risker är det inte. Man skall inte bygga i lös snö. Drivorna skall vara ordentligt vindpackade. De under vintern mest rådande västliga och nordvästliga vindarna fyller igen alla gropar och bygger fina hängdrivor, vilka mestadels är tillräckligt stabila. Att man inte skall gå in under en överhängande driva, är självfallet. Kolsyreanhopning, syrebrist, kolos och temperatur i bivacken var

Kombination: Snöhydda — grop

några problem med stora frågetecken, som länge sysselsatte våra äldre «iglooister». Några allvarliga olyckstillbud framtvängde en noggrann och vetenskaplig undersökning av dessa förhållanden i snöbivack. En expedition bestående av bl. a. professor Torsten Teorell, major Olle Rimfors och undertecknade sändes 1944 till Riksgränsen.

I Skid- och Friluftsförbundet årsbok 1948 återfinns en artikel om alla dessa problem, «Några synpunkter på ventilationsförhållandena i snöbivack», som ger oss klar besked.

De praktiska erfarenheterna från försöken gav vid handen att samtliga i marknaden förekommande kök alstrar koloxid, att man om vädret tillåter helst bör laga mat utomhus, att all överloppsvärme bildar fuktighet, att man skall sträva efter att temperaturen hålles så konstant vid «vilovärdet» (omkring 0°) som möjligt,

att ett särskilt ventilationshål, «skorstenshål», bör göras mitt över den plats där köket står, så att överloppsvärmen och gaser går kortaste och snabbaste väg ut i fria luften,

att bivacken skall vädras ut ordentligt (omkring 1 timme om man kokat inomhus med 2 hålsventilation),

att man snabbast vädrar ut bivacken genom att öppna dören,

att en liten bivack icke är varmare än en stor men väl obekvämare samt

att «tändsticksprovet» (tändsticka slocknar) bör utföras för kontroll av ventilation och koloxid.

Långturer med förläggning i snöbivack — iglooturer som de populärt brukar benämnas — började i vårt land bli aktuella i början på 1930-talet. Den första fullt genomförda turen gick i Jämtlandsfjällen vintern 1934. Sedan dess har varje vinter lång-

turer av detta slag genomförts främst i Skid- och Friluftsrådets regi.

Som det senaste steget i utvecklingen torde vara iglouturen i Jotunheimen påsken 1950 med deltagande av 17 ledare från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Utvecklingen går inte framåt med stormsteg och det önskar vi inte heller. En långsam, metodisk utbildning av det hårda fjällivets män och kvinnor bör leda till det resultat som vi önskar och ger möjlighet till rekreation och avkoppling för dem som lärt sig älska vildmarken.

Arne Falkanger

Også orrfuglen
har sans for
mønster

« O G K V Å R E I N S T E I N — »

Av Leif Halse

Ni og tredve to, sa doktoren og gjorde ein sleng med termometret. Fortetting i brystet. Best å gje han ei sprøyte med penicilin. Utafor glaset stod sommardagen blank og blå, og sola fløynde over landet. — Eg skulle ha vore langt av leid — i Romådalen, og der låg eg skinnflat og hjelpelaus.

Etter som penicilinet tok til å verke, vart det betre å vera til. Eg hadde det godt. Det var berre den tingen at eg greidde ikkje å stå opp — eg greidde ikkje å koma meg til Romådalen.

Sjukesøstra kom og tok temp.

— Dette går fint! trøsta ho meg.

— Kan eg dra til Romådalen om fjorten dagar?

— Kanskje.

— Om tre veker?

— Sikkert.

Når eg la att augo, såg eg Romådalen med solblenk over svarte sva, med grøn elv og brune myrar. Og så tok det til å synge i hugen og vart til eit par små vers:

Synet av Romådalen
står teikna klårt i mitt sinn.
Det lyser med grøne lier
som susar i sommarvind.

Synet av Romådalen,
nei, aldri vil det bli gløymt!
Djupast i hug og minne
ligg det for alltid gøymt!